

выводимость свыше 5 тысяч яиц, живая масса страусов. Намечены пути повышения воспроизводительной способности страусов.

Ключевые слова: биологические особенности страусов, воспроизводство страусов, вывод страусят, выводимость яиц, оплодотворенность яиц, масса яиц, яйценоскость страусов.

REPRODUCTIVE OSTRICH CAPACITY BOOST

Sakhatskiy M., Kuchynskaya Yu.; National agrarian university affiliated to the Cabinet of Ministers of Ukraine

This article highlights the experimental research results on ostrich reproduction peculiarities in the habitat conditions & management problems on the farms. This article also presents the test data on the two ostrich population reproduction under the conditions of the ostrich farm affiliated to the 'Agrarian Union'. The experiment was fulfilled in 2006. The blue-necked population was imported from Greece in 2002. This population was replenished with the ostriches from South Africa. The black-necked population was formed with the South Africa ostriches. The ostriches were imported in 2003. Egg producing ability, fertilizing capacity & live weight of 200 females were investigated during 17 weeks. Hatching rate constitutes 5000 eggs. Reproductive ostrich capacity trends were identified.

Key words: biological characteristic of the ostriches, ostrich reproduction, litter size of young stock of ostriches, hatching rate, fertilizing capacity, egg weight, ostrich egg production rate.

УДК 636.1.082.26

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНЕЙ РИСИСТИХ ПОРІД, МЕТОДІВ ЇХ СТВОРЕННЯ, СЕЛЕКЦІЇ І СИСТЕМ ВИПРОБУВАНЬ

Рецензент: канд. с.-г. наук Россоха В.І.; канд. с.-г. наук Паньків Л.П.

І.В. Ткачова

Інститут тваринництва УААН

Проаналізовані методи створення і особливості призової робочої продуктивності рисистих порід світу: орловської, французької, американської стандартбредної, скандинавської холонокровної, російської. Проведено порівняльну характеристику систем випробувань цих порід, організації бігового бізнесу в країнах розвинутого конярства, шляхи прибутковості призового спорту. В країнах розвинутого конярства дуже різний породний склад коней, різні системи випробувань, традиції і принципи організації бігових змагань, але їх об'єднує одне – прибутковий тоталізатор, високі призові суми, державна підтримка селекційного процесу.

Ключові слова: коні, рисисті породи, біги, робоча продуктивність, жвавість, випробування, тоталізатор.

Перші у світі офіційні випробування рисаків були проведені в Росії в 1827 році у місті Лебедянь Тамбовської області. У Москві перші офіційні рисисті змагання - біги - відбулися 1 серпня 1834 року за сприянням „Московського бігового товариства” при заснуванні Московського іподрому [1].

Згодом відбулися перші офіційні біги і у Франції - в 1836 році у місті Шербур. У США перший іподром для бігових випробувань (Хісторі Трек у місті Гошен) був відкритий у 1838 році, хоча змагання з бігу коней риссю в запряжці проводилися ще у другій половині XVIII сторіччя [2].

В Україні призовий спорт у вигляді любительських забігів на крупних ярмарках існував вже на початку 20-х років XIX сторіччя. Перші офіційні випробування рисаків на території України відбулися 4 лютого 1848 року у Харкові на Кінній площі разом зі підписанням Статуту „Харківського товариства охочих до рисистого бігу”, до якого входили найіменитіші кіннозаводчики губернії. Тоді вперше були складені правила з проведення бігів, встановлені довжина та ширина бігової доріжки, визначена кількість зимових і літніх призів та вартість винагород. Того ж року у Харкові був побудований перший в Україні іподром.

У 1867 році також і у Києві був офіційно визнаний кінний спорт у зв’язку з діяльністю „Київського товариства випробувань коней”. З цього моменту з’являються перші звіти про біги та скачки в офіційному журналі державного кіннозаводства. У 1885 році „товариство випробувань коней” змінюється на „Київське товариство охочих до кінського бігу”, яким були організовані перші в Києві зимові й осінні біги, запроваджене перше в Російській імперії рисисте „Дербі” вартістю 10000 рублів. З 1889 року на Київському іподромі почав функціонувати тоталізатор, що значно вплинуло не лише на систему випробувань, але і на все кіннозаводство.

На сьогодні найбільша кількість іподромів, бігових днів та призових коней, у тому числі рисаків та інохідців, знаходиться у США та Канаді. В Європі лідером рисистого спорту за кількістю іподромів, бігових днів, коней на випробуваннях і, головне – за оборотом тоталізатора і прибутковістю іподромної індустрії, є Франція. За прибутковістю призового спорту у світі головними конкурентами є Франція, США та Австралія [5].

Метою даної роботи був порівняльний аналіз всіх рисистих порід коней, які розводять у різних країнах світу за методами створення, особливостями робочої продуктивності, напрямками селекції та системами випробувань на іподромах.

Результати досліджень. У світі відомі чотири оригінальні породи рисистих коней, що відрізняються між собою методами створення, робочої продуктивністю (табл. 1), екстер’єрними характеристиками: орловська рисиста,

1. Особливості робочої продуктивності коней рисистих порід

Порода	Рекордна жвавість на 1600 м у віці 2 років, хв.с	Абсолютний рекорд на дистанцію 1600 м, хв.с	Вік розіграшу „Дербі”, років (дистанція, м)
Орловська	2.11,3	1.57,2	4 (1600)
Російська	2.10,2	1.56,9	4 (1600)
Французька *	1.16,3 (2.02,1)	1.10,8 (1.53,3)	4 (2875)
Американська стандартbredна *	1.53,2	1.51,0 1.46,2 (інох.)	3 (1609)
Скандинавська * холоднокровна	випробування з 3-х років	1.18,9 (2.06,2)	4 (2600)

Примітка. * - за даними [1] бюлетеня «Беговые ведомости» (Росія, 2002).

американська стандартbredна (у тому числі інохідці), французька та скандинавська холоднокровна (до якої відносять три різновиди - норвезьких, шведських та фінських коней). Ще одна рисиста порода, яка має певну популярність в Україні – російська – походить від простого відтворювального схрещування орловської та американської порід.

Орловська рисиста порода коней вважається найстарішою (початок створення – з 1776 року), вона суттєво вплинула на розвиток бігового спорту і

кіннозаводства взагалі. Порода створена завдяки вдалим схрещуванням кращих порід (арабської, датської, голландської, чистокровної верхової, мекленбурзької, норфолькської та ін.), раціональному добору та підбору, а також систематичному тренінгу і біговим випробуванням. До кінця XIX сторіччя орловська порода була найжвавішою з рисистих, але згодом поступилася американському рисаку, консолідованому лише на максимальну жвавість на короткі дистанції. Втім, орловський рисак поступившись жвавістю, не втратив свій оригінальний тип, екстер'єр, конституційні особливості, добру пристосованість, дистанційність і сьогодні користується за це досить великою любительською популярністю.

Система випробувань орловських рисаків при їх створенні базувалась на розвиненні у рисака дистанційності і включала не лише заводські випробування на довгі дистанції, але і ярмаркові змагання, кінні пробіги, імператорські призи, виставки губерньського та державного масштабів [3].

Класичною дистанцією було 3 версти (4800 м) у важких екіпажах, випробування починались з 4 років. Згодом, із завезенням американських рисаків і в гонитві за жвавістю, система випробувань орловських рисаків поступово втратила своє призначення, максимально наблизившись до американської (ранній вік випробувань, короткі дистанції, легкі качалки). Єдиною перевагою і спасінням для породи було те, що у 1910 році були запроваджені закриті і більш дорогі призи для орловських рисаків.

Після I Світової війни, революції та громадянської війни залишилось менше 1000 орловських рисаків (у 1910 році нараховувалось більше 20 тисяч маток), причому частина кобил була помісною за стандартбредною породою. Планомірна і грамотна селекційна робота дозволила до 1940-го року зберегти і значно удосконалити породу за крупністю, типовістю, нарядністю і жвавістю. Дистанційні рекорди орловців були європейськими. У Велику Вітчизняну війну більша частина племінного ядра була евакуйована і після війни порода швидко відновилася. З кінця 60-х років знов почалося інтенсивне схрещування орловської породи зі стандартбредною з одночасними сумісними випробуваннями.

Американська стандартбредна порода походить від чистокровної верхової, яку почали випробовувати у бігових змаганнях Північних штатів з 1778 року [4]. Рисисті породи, як такої, не існувало, а бігові лінії почали виділяти, коли у 1854 році кобила Леді Суффольк пробігла милю за 2 хв. 30 с (стандарт жвавості) і біговий спорт придбав величезну популярність. Коли визначилися родоначальники ліній і селекційна робота набула плановості та організованості, бігова справа в Америці стала більш свідомою та послідовною. З 1879 року в племінні книги породи заносять лише бігових коней з визначенням «Trotting Register» - стандарт жвавості: рисак повинен пробігти милю (1609 м) не тихіше, ніж за 2 хв. 30 с, а іноходець – за 2 хв. 25 с. З 1931 року основною вимогою стало походження коней від зареєстрованих у племінній книзі батьків.

Велике значення в становленні високої жвавості стандартбредних рисаків має організація вирощування і тренінгу. Кінні заводи вирощують молодняк до 1,5-річного віку, потім він продається з аукціонів і далі проходить тренінг у спеціалізованих господарствах. На іподроми направляється лише молодняк із жвавістю не тихіше 2 хв. 15 с на милю. Порода найбільш скоростигла – абсолютні рекорди встановлені в 3-4-річному віці, але через добір лише за жвавістю, американські рисаки не мають чітко вираженого запряжного типу, правильного рисистого алюру, спостерігається широка мінливість їх за зростом і статуєю.

Сучасна система випробувань рисаків у США та Канаді передбачає змагання на милю, як правило, в один гіт, з автостарту, по нівельованих доріжках із високоякісним покриттям. У заїзді приймають участь не більше 10 коней.

Скандинавська холонокровна поділяється на три різновиди: фінська, шведська та норвезька. Схрещування їх з іншими - "тепокрівними" - породами заборонене, а між собою їх почали схрещувати досить недавно – так, шведську гілку жеребців-плідників використовують у Фінляндії, норвезьку – у Швеції. Систематизовані випробування скандинавських рисаків проводять з 50-х років ХХ сторіччя.

Французька рисиста порода спочатку створювалась як порода комбінованого використання – в запряжці та під сідлом у ХІХ-ХХ ст. у провінції Нормандія шляхом схрещування місцевих грубуватих масивних коней з арабською, а згодом – з чистокровою верховою і норфолькською породами. Пізніше в селекційній роботі використовували також орловських та американських рисаків. Добір і тренінг коней передбачав розвиток поряд зі жвавистію і витривалості, бо дистанція встановлювалась - 4-6 км. Поєднання цих якостей закріплювали в нащадків [2].

У походженні французьких рисаків спостерігається багато спільного з методами селекції орловських рисаків: накопичення у дальніх рядах предків видатних представників, помірний інбридинг на кращих представників дозволили отримати жвавого і консолідованого рисака.

Свої відмінності має система випробувань французького рисака: призи розігруються в основному на середні і довгі дистанції, причому чверть з них припадає на заїзди рисою під сідлом, при вазі вершника 60-85 кг, тому французькі рисаки відрізняються не спринтерськими, а стаєрськими здібностями і світові рекорди на довгі дистанції встановлюють вони.

Російська рисиста порода виведена шляхом схрещування орловських кобил з американськими жеребцями, яке практикували з 90-х років ХІХ ст. [1].

Спочатку використовували промислове схрещування, але пізніше з'явилися помісі з більш високою кровністю за американською породою. В масі помісі виявилися більш жвавими, скоростиглими у призовому відношенні, деякі з них відрізнялись і добрим екстер'єром. Успіх схрещування значною мірою пояснюється тим, що до американських жеребців підбирали кращих орловських кобил з кращих призових заводів. Помісей схрещували між собою, а також використовували зворотне схрещування їх з орловськими плідниками. Породу затверджено у 1949 році. До добору жеребців і комплектування маточного складу, виховання молодняку, організації систематичного тренінгу і випробувань ставилися високі вимоги. Добір проводили за жвавистію і бажаним запряжним типом. Згодом, через хаотичне використання низькоякісних американських плідників, помітно погіршився калібр та екстер'єр коней. В Росії коні російської рисистої породи, а вірніше - висококрівні її помісі з американським стандартbredними, об'єднані під назвою "призовий рисак".

Кінноспортивна індустрія в країнах розвиненого конярства досягла високого економічного рівня. Найбільший розвиток тоталізатор одержав у США та Франції, щорічний грошовий оборот сягає значних показників (у США близько 2 млрд. доларів, у Франції – більше 3 млрд. євро). У США 309 іподромів проводять рисисті змагання, у Франції – 264, у невеликій Фінляндії – 76 (по іподрому на кожних 150 тис. мешканців). В Україні всього чотири іподроми державного значення, які практично не підтримуються державою, робота тоталізатора на них заборонена, призові суми мізерні, як і оплата праці

обслуговуючого персоналу. В країні практично відсутні фактори сприяння розвитку кінного спорту, що ставить під загрозу саме існування вітчизняного конярства.

Системи випробувань рисистих коней в країнах розвиненого конярства значно різняться. Аналіз співвідношення рисаків різних вікових груп на іподромах Франції, США, Фінляндії дає уяву щодо деяких закономірностей розвитку бігового спорту. Так, у США популярний скоростиглий і дуже жвавий на коротких дистанціях рисак і головні призи розігруються на конях 2-3-х років. У Франції основні призи розігруються для коней старших 4-х років на довгі дистанції (2000-4000 м), тому рисак більш дистанційний і пізньостиглий. У Фінляндії практикуються обидва напрями – як призовий скоростиглий, так і дистанційний на місцевих холонокровних рисаках, причому обидві системи працюють однаково успішно.

В Росії та Україні також виділяються дві породи – російський (призовий) рисак, більш скоростиглий та жвавий на короткі дистанції, і орловський – пізньостиглий і дистанційний. Головні призи для орловських рисаків розігруються окремо.

Разом з тим основну групу коней на іподромах США і Європи (близько 53 %) становлять рисаки чотирьох років і старші. Це необхідно для нормального функціонування системи рисистих випробувань і прибуткового тоталізатора, бо коней двох років починають випробовувати у травні, не частіше, ніж раз на 7 днів і лише у своїй віковій групі, а коней скандинавської породи у дворічному віці взагалі не випробовують, що сприяє кращому їх розвитку.

Отже, для підтримання видовищності змагань, що гарантує високу надійність тоталізатора і прибутковість бігового спорту, необхідно мати на іподромі значну кількість коней старшого віку. Поряд з цим, велика конкуренція молодих коней на іподромі призводить до постійного підвищення вимог до їх призової робочої продуктивності, що сприяє селекційному процесу.

В Україні, як і в Росії іподроми комплектують в основному молодими кінями, більшість з яких – невисокої якості, через що недостатньо уваги приділяється кращим з них. Кількість коней старшого віку через низку причин мізерна, а для тих, що надходять на іподроми недостатня кількість традиційних призів, особливо дистанційних. Найбільша група, яку найчастіше випробовують і для якої передбачено найбільше традиційних призів – це коні трирічного віку і їх практично не випробовують у дистанційних змаганнях. За Європейською системою, рисаки, не підготовлені до змагань на дистанцію понад 2000 м, не можуть розраховувати на успіх у своїй біговій кар'єрі.

Висновок. Сучасна вітчизняна система випробувань коней рисистих порід прямо протилежна досвіду США та країн Європи. В країнах розвиненого конярства дуже різний породний склад коней, різні системи випробувань, традиції і принципи організації бігових змагань, але їх об'єднує одне – прибутковий тоталізатор, високі призові суми, державна підтримка селекційного процесу, що врешті стимулює розвиток призового конярства і гарантує його високу рентабельність.

Бібліографічний список

1. Андрианов Н.Н. Методы совершенствования орловской и русской рысистых пород лошадей / Н.Н. Андрианов, Ю.М. Оленев // Русские рысаки:

приложение к бюллетеню „Беговые ведомости”. – Вып.1. – Москва: Асс. „Содружество”. – 2002. – 60 с.

2. Витт В.О. О французских рысаках /В.О.Витт // Французские рысаки: приложение к бюллетеню „Беговые ведомости”. – Вып.1. – Москва: Асс. „Содружество”. – 2002. – С. 5-13.

3. Евстафьев Е. О системе и правилах испытаний орловских рысаков / Е. Евстафьев // Беговые ведомости. – 1996. - № 12. – С. 16-18.

4. Калашников В. Особенности призового коневодства в США /В.Калашников // Коневодство и конный спорт. – 1993. - № 1. – С. 29-31.

5. Организационно-экономические проблемы призового рысистого коннозаводства /В.С. Ковешников, В.А. Бочкарев //Коневодство и конный спорт.– 2006.- № 4. - С. 6-8.

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛОШАДЕЙ РЫСИСТЫХ ПОРОД, МЕТОДОВ ИХ СОЗДАНИЯ, СЕЛЕКЦИИ И СИСТЕМ ИСПЫТАНИЙ

Ткачева И.В., Институт животноводства УААН

Проанализированы методы создания и особенности призовой работоспособности рысистых пород мира: орловской, французской, американской стандартбредной, скандинавской холоднокровной, русской. Проведена сравнительная характеристика систем испытаний этих пород, организации бегового бизнеса в странах развитого коневодства, пути прибыльности рысистого спорта. В странах развитого коневодства очень разный породный состав коней, разные системы испытаний, традиции и принципы организации беговых соревнований, но их объединяет одно – прибыльный тотализатор, высокие призовые суммы, государственная поддержка селекционного процесса.

Ключевые слова: лошади, рысистые породы, бега, работоспособность, резвость, испытания, тотализатор.

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE ROADSTER, SELECTION, BREED FORMATION TECHNIQUES & TRIAL SYSTEMS

Tkacheva I., Institute of animal science, UAAS

This article highlights the experimental research results on selection methods & competitive ability of the roadsters at Derby races. The best breeds in the world were investigated such as Orlov, French, American standard-bred, Scandinavian, Russian & cold-blooded. Comparative analysis of the above-mentioned breeds was fulfilled by the trial system use. The developed countries possess the various horse breeds, different trial systems, traditions and Derby races organization principles. The above-mentioned countries are characterized by surplus gains, the top prize sums and the state support during selection process. Trotting races business organization & profitability sources in the countries with the developed horse husbandry were analyzed.

Key words: horses, trotting breeds, Derby races, competitive ability, briskness, trials